



## OILAVIY MUNOSABATLAR BOLA INTELEKTINING O'ZARO ALOQADORLIGINING IJTIMOIIY -PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Dilorom Oymatova,

Shahrisabz davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

**Annotatsiya:** Oila jamiyatning izchil rivojlanishi uchun katta ahamiyatga ega bo'lib, uning maqomi ko'p jihatdan ota-ona va bola munosabatlarning darajasi va holati bilan belgilanadi. Maqolada ham oilaviy munosabatlar bola intellektining o'zaro aloqadorligining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari xususida so'z yuritiladi.

**Kalit so'zlar:** intellekt, psixologiya, metod, bilim, ko'nikma, salohiyat, oila, usul, xususiyat.

**Abstract:** The family is of great importance for the consistent development of society, and its status is largely determined by the level and condition of the parent-child relationship. The article also talks about the socio-psychological characteristics of the interrelationship of the child's intellect in family relations.

**Key words:** intellect, psychology, method, knowledge, skill, potential, family, method, characteristic.

**Аннотация:** Семья имеет большое значение для последовательного развития общества, и ее статус во многом определяется уровнем и состоянием детско-родительских отношений. В статье также говорится о социально-психологических особенностях взаимосвязи интеллекта ребенка в семейных отношениях.

**Ключевые слова:** интеллект, психология, метод, знание, умение, потенциал, семья, метод, характеристика.

An'anaga ko'ra, asosiy ta'lim muassasasi oila hisoblanadi. Bola bolaligida oilada nimani qo'lga kiritisa, u keyingi hayoti davomida saqlab qoladi. Oilaning ta'lim muassasasi sifatidagi ahamiyati shundan iboratki, bola o'z hayotining muhim qismida unda bo'ladi va uning shaxs bilan o'zaro munosabatlari davomiyligi nuqtai nazaridan, ta'lim muassasalarining hech biri oilada bo'lishi mumkin emas. oila bilan solishtirganda. Bu



bolaning shaxsiyatiga asos soladi va u maktabga kirgunga qadar uning yarmidan ko'pi allaqachon shaxs sifatida shakllangan.

Oilaning funktsiyalari - uning faoliyatini namoyon qilish usullari; butun oila va uning alohida a'zolarining hayoti. Barcha jamiyatlarda oila quyidagi asosiy funktsiyalarni bajargan:

- aholining ko'payishi (oilada shaxsning jismoniy va ma'naviy va axloqiy ko'payishi);
- tarbiyaviy funktsiya - yosh avlodni ijtimoiylashtirish, jamiyatning madaniy takror ishlab chiqarishini ta'minlash;
- uy vazifasi - jismoniy salomatlikni saqlash
- jamiyat a'zolari, bolalar va keksa oila a'zolariga g'amxo'rlik qilish;
- iqtisodiy - ayrim oila a'zolarining moddiy resurslarini olish
- boshqalar uchun jamiyatning voyaga etmagan nogiron a'zolarini iqtisodiy qo'llab-quvvatlash;
- birlamchi ijtimoiy nazorat sohasi - bu hayotning turli sohalarida oila a'zolarining xatti-harakatlarini axloqiy tartibga solish, shuningdek, katta va o'rta avlodning turmush o'rtoqlari, ota-onalari va bolalari o'rtasidagi munosabatlardagi javobgarlik va majburiyatlarni tartibga solish;
- ma'naviy muloqot - oila a'zolarining shaxsiy rivojlanishi, ma'naviy o'zaro boyitish;
- ijtimoiy maqom - oila a'zolariga ma'lum maqom berish, ijtimoiy tuzilmani takror ishlab chiqarish;
- dam olish - bo'sh vaqtni oqilona tashkil etish, manfaatlarni o'zaro boyitish;
- hissiy - psixologik himoya olish, hissiy qo'llab-quvvatlash, shaxslarning hissiy barqarorlashuvi va ularning psixologik terapiyasi.

Oila kichik ijtimoiy guruh sifatida qaralib, ikki xususiyatga ega. Birinchidan, oila o'zini o'zi tartibga soluvchi tizimdir: muloqot mikromadaniyati oila a'zolarining o'zlari tomonidan ishlab chiqilgan bo'lib, bu muqarrar ravishda turli pozitsiyalarning to'qnashuvi va o'zaro kelishuv va yon berish orqali hal qilinadigan qarama-qarshiliklarning paydo



bo'lishi bilan birga keladi. oila a'zolarining axloqiy va ijtimoiy etukligining ichki madaniyati bilan. Ikkinchidan, oila jamiyat tomonidan tasdiqlangan ittifoq sifatida mavjud bo'lib, uning barqarorligi boshqa ijtimoiy institutlar: davlat, huquq, jamoatchilik fikri, din, ta'lim, madaniyat bilan o'zaro aloqada bo'lishi mumkin. Oilaga tashqi ta'sir ko'rsatish orqali ular uning yaratilishi va o'zgarishini tartibga soladi. Ushbu institutlar doirasida oilani qo'llab-quvvatlovchi normalar va sanksiyalar yaratiladi.

Kichik ijtimoiy guruh sifatida oila alohida turdagi ruhiy hamjamiyat, chuqur ishonchli aloqalar bilan ajralib turadigan turmush o'rtoqlar o'rtasidagi ittifoq. Oilada ota-onalar va bolalar o'rtasida ishonchli munosabatlar rivojlanadi, shuning uchun oila tipik birlamchi guruh deb ataladi: bu munosabatlar shaxsning tabiati va ideallarini shakllantirishda asosiy rol o'ynaydi; ularda yaxlitlik tuyg'usi, oila a'zolarining o'ziga xos qarashlari va qadriyatlarini to'liq baham ko'rish istagi shakllanadi. Oila o'ziga xos tarzda o'zaro hamdardlik, ma'naviy yaqinlik, muhabbat asosida shakllanadi. Boshqa birlamchi guruhlarning shakllanishi uchun umumiy manfaatlarning mavjudligi yetarli.

Demak, oila deganda turmush o'rtoqlar, ota-onalar, bolalar va boshqa qarindoshlar o'rtasidagi umumiy hayot, o'zaro ma'naviy javobgarlik va o'zaro yordam bilan bog'liq bo'lgan shaxslararo manfaatlar tushuniladi.

Oilaviy munosabatlar ham samimiylik, o'ziga xos xushmuomalalik, o'zaro itoatkorlik, har kimning o'z vazifalarini bajarishga intilishi bilan ajralib turishi kerak. Shuning uchun oilada, uning a'zolari tomonidan ushbu majburiyatlarni bajarish uchun talablar qo'yish shakllari, qoida tariqasida, to'g'ri bo'lishi kerak: iltimos, maslahat, yordam taklifi va boshqalar. Asosan, oilaning har bir a'zosiga qo'yadigan talablari asosan quyidagilardan iborat: oilaga hurmat, uning hayotiy rejalari, ona va otaga hurmat, har bir oila a'zosiga nisbatan o'z burchini bajarish, tinglash. oilaning umumiy fikriga va oila jamoasida o'z shaxsiyatini rivojlantirish uchun qulay sharoitlarni ko'rish.

Shunday qilib, aqli zaif bolani oilada tarbiyalash ota-onalarning quyidagi asosiy yo'nalishlardagi ishlarini o'z ichiga oladi:



- bolaning yoshi va individual xususiyatlariga mos keladigan aqliy rivojlanishni doimiy rag'batlantirish;
- ta'lim olish uchun qulay sharoitlar va himoya rejimini yaratish;
- bolaning ota-onalari bilan hissiy ijobiy, mavzu-amaliy va nutqiy o'zaro munosabatini shakllantirish.

Bularning barchasi bolaning ijtimoiy moslashuviga va patologik xulq-atvor stereotipining shakllanishining oldini olishga yordam beradi. To'g'ri ta'lim yondashuvining mezoni bolaning va boshqa oila a'zolarining psixofiziologik qulaylik holati bo'lishi mumkin.

Adabiyotlar ro`yhati:

1. Азаров Ю. П. Семейная педагогика / Ю. П. Азаров. М., 1993.
2. Варга А.Я., Смехов В.А. Коррекция взаимоотношений детей и родителей / Вестник МГУ. Психология, 2006, №4.
3. Власова Т.А., Певзнер М.С. О детях с отклонениями в развитии [Текст] / Т.А. Власова, М.С. Певзнер. 2-е изд., испр. и доп. – М., «Просвещение», 1973.
4. Гаврилова Т.П. Семья и формирование личности / Сб. Научн. Тр. АПН СССР, НИИ Педагогика: пор ред. А.А. Бодалева М., НИИ ОП, 2001.
5. Гребенников И.В. Основы семейной жизни / И.В. Гребенников. М., 1991.
6. Зайцев Д.В. Особенности детско-родительских отношений в современной семье / Психологические основы обучения и воспитания детей с нарушением интеллекта. Саратов, 2000.